

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ

СХВАЛЕНО

Рішення Комісії з питань
удосконалення методології
та звітної документації
(протокол від 28.10.2022 № КПУМ/26-22)

СТАНДАРТНИЙ ЗВІТ З ЯКОСТІ ДЕРЖАВНОГО СТАТИСТИЧНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ "ЗДІЙСНЕННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І РОЗРОБОК" 2.07.01.01

електронна пошта: O.Kislenko@ukrstat.gov.ua
телефон: (044) 287-65-49
керівник державного
статистичного спостереження: Кісленко О. В.

Київ – 2022

Зміст

	Стор.
1. Вступ.....	3
2. Компоненти якості державного статистичного спостереження.....	4
2.1. Відповідність	4
2.2. Точність	6
2.3. Своєчасність та пунктуальність	7
2.4. Доступність та зрозумілість	8
2.5. Послідовність та зіставність	8
2.6. Оцінка потреб та очікувань користувачів	9
2.7. Ефективність, витрати та навантаження на респондентів	10
2.8. Конфіденційність, прозорість та захист	10
3. Заключна частина.....	11

1. Вступ

Стандартний звіт з якості державного статистичного спостереження "Здійснення наукових досліджень і розробок" (далі – звіт) підготовлено з метою інформування користувачів стосовно основних критеріїв та індикаторів якості його результатів. Звіт містить загальну інформацію, яка не залежить від результатів за конкретний період державного статистичного спостереження щодо здійснення наукових досліджень і розробок, а визначена чинною методологією, процедурами обробки даних тощо.

Наведені у звіті компоненти якості, такі як відповідність, точність, своєчасність та пунктуальність, доступність та зрозумілість, послідовність та зіставність, відповідають принципам виробництва статистичної інформації, які визначено розділом III Принципів діяльності органів державної статистики, затверджених наказом Держстату від 17 серпня 2018 року № 170.

Метою проведення державного статистичного спостереження "Здійснення наукових досліджень і розробок" (далі – ДСС, спостереження) є формування інформації про витрати на наукові дослідження і розробки (далі – НДР) та виконавців, які їх здійснюють, для інформаційного забезпечення аналізу наукової діяльності підприємств і організацій.

Спостереження запроваджено у 1991 році. У сучасному вигляді ДСС існує з 2016 року, коли було змінено періодичність збору інформації з квартальної на річну та приведено перелік та методологію показників у відповідність до вимог Регламенту Комісії (ЄС) № 995/2012 від 26 жовтня 2012 року щодо докладних правил для реалізації Рішення № 1608/2003/ЄС Європейського Парламенту й Ради, що стосуються виробництва й розвитку статистики по науці й технологіях. Наразі методологія проведення ДСС враховує положення Регламенту Комісії (ЄС) 2019/2152 Європейського Парламенту та Ради від 27 листопада 2019 року щодо європейської статистики підприємств (далі – Регламент ЄС 2019/2152) (<https://cutt.ly/1V7HDwe>), Регламенту Комісії (ЄС) 2020/1197 від 30 липня 2020 року, що впроваджує Регламент ЄС 2019/2152 (далі – Регламент ЄС 2020/1197) (<http://cutt.ly/CV7JdC5>).

Також ДСС проводиться з урахуванням рекомендацій, викладених у Керівництві Фраскати щодо збирання та представлення даних про наукові дослідження та експериментальні розробки (<https://cutt.ly/XVZeM8F>).

Спостереження відповідно до Довідника розділів статистики належить до розділу 2.07 "Наука, технології та інновації" за тематикою статистичного виробництва 2.07.01 "Наука".

Нормативно-правовою основою проведення ДСС є Закон України "Про державну статистику" та план державних статистичних спостережень, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України.

Перелік показників та методи проведення ДСС визначені Методологічними положеннями державного статистичного спостереження щодо здійснення наукових досліджень і розробок (далі – Методологічні положення), затвердженими наказом Державної служби статистики від 12 липня 2021 року № 187 (зі змінами) і розміщеними на офіційному вебсайті

Держстату (www.ukrstat.gov.ua) в розділі "Методологія та класифікатори"/"Статистична методологія"/"Економічна статистика"/"Наука, технології та інновації".

Джерелами інформації ДСС є дані за формою № 3-наука (річна) "Звіт про здійснення наукових досліджень і розробок" (далі – форма № 3-наука (річна)), яка розміщена на офіційному вебсайті Держстату в розділі "Для респондентів"/"Альбом форм державних статистичних спостережень"/"Економічна статистика"/ "Наука та інновації", а також дані державних статистичних спостережень "Структурні зміни в економіці України та її регіонів", "Показники економічної діяльності підприємств сфери нефінансових послуг", "Квартальні національні рахунки", "Обстеження робочої сили", "Витрати на охорону навколишнього природного середовища", "Реєстр статистичних одиниць" й інформація ДП "ПРОЗОРРО".

Основні статистичні продукти, в яких оприлюднюються дані ДСС, розміщуються на офіційному вебсайті Держстату:

статистичні збірники "Наукова та інноваційна діяльність України", "Статистичний щорічник України" та "Регіони України" – у розділі "Статистична інформація"/"Публікації"/"Економічна статистика"/"Наука, технології та інновації", "Багатогалузева статистична інформація"/"Комплексна статистика" та "Регіональна статистика";

статистична інформація щодо здійснення наукових досліджень і розробок – у розділі "Статистична інформація"/"Економічна статистика"/"Наука, технології та інновації" та "Багатогалузева статистична інформація"/"Регіональна статистика"/"Економічна статистика"/"Наука".

Крім того, статистична інформація за результатами ДСС на постійній основі надається для заповнення запитальників ЮНЕСКО щодо наукових досліджень та експериментальних розробок та Євростату щодо науки та технологій.

Інформація за результатами ДСС також поширюється територіальними органами Держстату.

2. Компоненти якості державного статистичного спостереження

2.1. Відповідність

Відповідність – це ступінь, з яким результати державних статистичних спостережень задовольняють поточні та потенційні потреби користувачів.

ДСС було запроваджено для інформаційного забезпечення аналізу наукової діяльності підприємств та організацій, міжнародних зіставлень, а також для потреб статистики національних рахунків у частині розрахунку валового внутрішнього продукту виробничим методом та за категоріями кінцевого використання відповідно до положень міжнародних стандартів Системи національних рахунків ООН 2008 року та Регламенту (ЄС) від 21 травня 2013 року № 549/2013 Європейського Парламенту і Ради щодо Європейської системи національних та регіональних рахунків у Європейському

Союзі.

Показниками ДСС є:

витрати на НДР (виконані власними силами та співвиконавцями);

витрати на НДР, виконані власними силами;

кількість працівників, задіяних у виконанні НДР;

кількість працівників, задіяних у виконанні НДР, в еквіваленті повної зайнятості;

кількість дослідників, задіяних у виконанні НДР;

кількість дослідників, задіяних у виконанні НДР, в еквіваленті повної зайнятості;

кількість дослідників, задіяних у виконанні НДР, які мають науковий ступінь;

кількість штатних працівників-дослідників, задіяних у виконанні НДР;

кількість дослідників віком до 35 років включно, які мають вищу освіту не нижче другого (магістерського) рівня;

кількість дослідників віком до 40 років включно, які мають науковий ступінь доктора наук;

кількість організацій, які здійснювали НДР.

Також у рамках ДСС розраховуються такі відносні показники:

частка витрат на НДР у ВВП (з використанням даних державного статистичного спостереження "Квартальні національні рахунки");

питома вага дослідників віком до 40 років у загальній кількості дослідників;

кількість працівників, задіяних у виконанні НДР, у розрахунку на 1000 осіб зайнятого населення (у віці 15-70 років) та кількість дослідників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, у розрахунку на 1000 осіб зайнятого населення (у віці 15-70 років) (з використанням даних державного статистичного спостереження "Обстеження робочої сили");

Поширення вищенаведених показників передбачено Регламентом ЄС 2020/1197, а також здійснюється на виконання розпоряджень Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року № 526-р "Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року", від 21 серпня 2019 року № 686-р "Питання збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку".

Одиницею ДСС є підприємство.

Респондентом ДСС є юридична особа.

ДСС охоплює підприємства, які здійснюють НДР.

Спостереження проводиться з річною періодичністю. Підсумки формуються за звітний рік (крім показників кількості працівників та кількості дослідників, задіяних у виконанні НДР, які формуються на кінець звітнього року).

При проведенні ДСС використовуються національні класифікатори, а саме: Класифікація інституційних секторів економіки України (КІСЕ), Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД), Класифікація організаційно-правових форм господарювання (КОПФГ), Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

(КАТОТТГ).

Формування результатів ДСС здійснюється: за територіальним охопленням – згідно з КАТОТТГ по Україні та за регіонами, за секторами діяльності, за видами економічної діяльності на рівні групи/розділу/групувань розділів за КВЕД, за спеціальними агрегаціями (групування по підприємствах, у яких основний вид економічної діяльності належить до кодів 26.1, 26.2, 26.3, 26.4, 26.8, 46.5, 58.2, 61, 62, 63.1, 95.1 за КВЕД), із розподілом за кількістю зайнятих працівників (від 10 до 49 осіб, від 50 до 249 осіб, 250 осіб і більше), за галузями наук, видами робіт, за видами витрат на НДР, за джерелами фінансування витрат на НДР, за категоріями персоналу, рівнем освіти, за віком, за статтю (усі вищенаведені розрізи та групування передбачені Регламентом ЄС 2020/1197).

2.2. Точність

Точність – це ступінь наближеності розрахунку до дійсних значень.

Спостереження проводиться шляхом збору даних безпосередньо від респондентів, які залучаються до проведення ДСС.

Сукупність одиниць статистичного спостереження щорічно формується на державному рівні.

Генеральна сукупність одиниць статистичного спостереження формується на основі Реєстру статистичних одиниць (у частині статистичного реєстру підприємств) та включає одиниці, які є активними станом на 01 листопада поточного року та відповідають критеріям, визначеним Методологічними положеннями.

Критеріями відбору є інституційний сектор економіки відповідно до КІСЕ (сектори S.11 "Нефінансові корпорації" та S.13 "Сектор загального державного управління"), організаційно-правова форма господарювання за КОПФГ (110–193, 230–260, 310, 330, 340, 425, 435, 510–590) та вид економічної діяльності одиниці – розділ 72 "Наукові дослідження та розробки" секції М та група 85.4 "Вища освіта" секції Р "Освіта" за КВЕД.

Сукупність одиниць, яка буде безпосередньо вивчатись за цим ДСС, формується методом відбору з генеральної сукупності одиниць (з урахуванням причин невідповідей), які відповідають умовам, визначеним Методологічними положеннями.

Отримана від респондентів первинна інформація перевіряється на повноту її введення, проводяться арифметичні та логічні контролю первинних даних, які здійснюються автоматично засобами електронної обробки, а також порівняння даних щодо витрат на НДР із даними ДСС "Витрати на охорону навколишнього природного середовища" щодо капітальних інвестицій та поточних витрат на НДР у сфері охорони навколишнього природного середовища за рік *T*. У разі виявлення помилок дані доопрацьовуються з респондентами та коригуються.

Для забезпечення точності даних, зокрема, застосовується контроль рівня подання звітів респондентами, які залучаються до проведення ДСС, та аналіз причин їх ненадання. Рівень відповідей респондентів становить близько 83%, а

основною причиною їх ненадання є припинення або тимчасове призупинення економічної діяльності, тому метод компенсації відсутніх даних не застосовується.

Для контролю якості результатів ДСС застосовуються такі методи, як аналіз даних у часі (динаміка показника за останні 3-5 років), аналіз даних у просторі (по регіонах), аналіз взаємопов'язаних показників, зокрема показника "кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок", сформованого по підприємницькому сектору, з показником "кількість найманих працівників" за видом економічної діяльності "Наукові дослідження та розробки" (код 72 за КВЕД), розрахованим у рамках ДСС "Структурні зміни в економіці України та її регіонів".

Динаміка показників ДСС щодо кількості працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, спостерігається з 1991 року, щодо витрат на їх виконання – з 2000 року.

2.3. Своєчасність та пунктуальність

Своєчасність – це період часу між подією або явищем, що описують статистичні дані, та публікацією цих статистичних даних.

Пунктуальність – це період часу між фактичною датою публікації даних та плановою датою, яка визначена в офіційному календарі публікацій.

Терміни оприлюднення статистичної інформації за результатами розробки спостереження визначені планом державних статистичних спостережень, який затверджується Кабінетом Міністрів України.

За час існування ДСС усі встановлені терміни оприлюднення даних були дотримані, крім випадку особливостей проведення ДСС в умовах надзвичайних і непереборних обставин (зокрема, в умовах правового режиму воєнного стану в Україні) відповідно до розділу X Методологічних положень.

З урахуванням Закону України "Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни" (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text>), у період дії воєнного стану або стану війни, а також протягом трьох місяців після його завершення органи державної статистики призупиняють оприлюднення статистичної інформації, за винятком індексу споживчих цін (ІСЦ), окремої інформації за 2021 рік і попередні періоди, а також за січень–лютий 2022 року. Відповідне повідомлення для користувачів стосовно не оприлюднення статистичних даних щодо наукової діяльності за 2021 рік розміщено на офіційному вебсайті Держстату (www.ukrstat.gov.ua) та вебсайтах його територіальних органів (www.ukrstat.gov.ua/work/region.html).

Для зручності користувачів на офіційному вебсайті Держстату розміщено Каталог статистичних публікацій, а також Календар оприлюднення інформації, де зазначені відповідні дати оприлюднення статистичних продуктів.

Збір, обробка, аналіз і поширення інформації за результатами спостереження здійснюється у такі терміни:

	Збір даних	Обробка даних	Аналіз даних	Перше оприлюднення статистичної інформації
Форма № 3-наука (річна)	до 05 березня	березень, I–II декада квітня	III декада квітня – I декада травня	II декада травня (на 147 день після звітного року)

Запити користувачів щодо надання інформації задовольняються у терміни, передбачені вимогами Закону України "Про доступ до публічної інформації".

2.4. Доступність та зрозумілість

Доступність – це характеристика простоти та легкості, з якою користувач може отримати статистичні дані; вона визначається фізичними умовами, за наявності яких користувачі можуть отримати доступ до статистичних даних.

Зрозумілість – це характеристика простоти та легкості розуміння користувачем статистичних даних; вона вимірюється через інформаційне середовище, в якому представлені статистичні дані, що супроводжуються відповідними метаданими.

Основні характеристики ДСС зазначені в метаописах, які розміщуються на офіційному вебсайті Держстату в розділі "Діяльність"/"Статистичні спостереження"/"Метаописи державних статистичних спостережень".

Результати ДСС розміщуються у вільному доступі у форматах (*.doc, *.xls, *.pdf) на офіційному вебсайті Держстату у вигляді офіційної статистичної інформації та надаються користувачам засобами електронного зв'язку на підставі їхніх запитів.

Контакти для отримання додаткової інформації щодо результатів ДСС, відповідного методологічного забезпечення, а також довідок щодо умов розповсюдження його результатів:

адреса: вул. Шота Руставелі, 3, м. Київ, 01601

телефон: (044) 287–65–49

адреса електронної пошти: O.Kislenko@ukrstat.gov.ua, office@ukrstat.gov.ua.

Контактна інформація для оформлення інформаційного запиту:

телефон: 287–06–72, факс 235–37–39;

електронна пошта: el.zapyt@ukrstat.gov.ua.

2.5. Послідовність та зіставність

Послідовність двох або більше статистичних даних означає, наскільки у державних статистичних спостереженнях, у рамках яких вони вироблялися, використовувались однакові метадані – класифікації, визначення і сукупність, що вивчається, а також гармонізовані методи.

Зіставність – це окремий випадок послідовності, коли статистичні дані відносяться до тих самих об'єктів даних, а ціль їхнього об'єднання – зробити

порівняння у часі або за регіонами, або за іншими сферами діяльності.

Спостереження передбачає єдині підходи до системи показників (їхнього змісту, визначень), звітного періоду та періодичності обстеження, географічного охоплення, методів збору та обробки даних, що забезпечує зіставну динаміку показників щодо здійснення наукових досліджень і розробок за значний період часу.

Результати ДСС узгоджуються та аналізуються із взаємопов'язаними показниками державного статистичного спостереження "Структурні зміни в економіці України та її регіонів", зокрема показники "кількість працівників, задіяних у виконанні НДР" "витрати на НДР", сформовані по підприємницькому сектору, з показниками "кількість зайнятих працівників", "витрати на виробництво продукції (товарів, послуг)" за видом економічної діяльності "Наукові дослідження та розробки" (код 72 за КВЕД).

2.6. Оцінка потреб та очікувань користувачів

Користувачами інформації, отриманої за результатами проведення ДСС, є: органи державної влади, органи місцевого самоврядування, бізнес (підприємства, установи та організації), науковці та дослідники, засоби масової інформації, громадські організації, міжнародні організації, громадяни.

Задоволеність потреб користувачів статистичної інформації оцінюється шляхом опитування, а також на підставі аналізу запитів і пропозицій користувачів.

У липні 2022 року Держстат провів анкетне опитування користувачів статистичної інформації з метою вивчення рівня задоволення інформаційних потреб користувачів статистичної інформації щодо наукових досліджень і розробок, яка міститься у статистичному збірнику "Наукова та інноваційна діяльність в Україні" та розміщується на офіційному вебсайті Держстату в розділі "Статистична інформація"/"Публікації"/"Наука, технології та інновації", а також оцінки якості зазначеної статистичної інформації.

Основні висновки за результатами анкетного опитування:

63% опитаних зазначили, що статистична інформація з тематики опитування є основною або важливою складовою їхньої діяльності;

85% користувачів отримують необхідну інформацію електронними засобами (Інтернет, вебсайт Держстату/ГОД та ін.), 16% – отримують відповіді на запити; 18% – зі ЗМІ;

20% опитаних використовують статистичну інформацію щодо показників наукової діяльності Держстату/ГОД постійно, 59% – періодично;

61% опитаних не отримують інформацію з тематики опитування з інших джерел, а користуються лише даними Держстату;

13% та 47% користувачів оцінили відповідно на "відмінно" та "добре" загальне інформаційне наповнення статистичних продуктів з питань наукової діяльності;

від 19% до 27% та від 49% до 53% користувачів дали оцінку відповідно "відмінно" та "добре" за всіма критеріями якості даних, при цьому найбільш

важливим критерієм якості статистичної інформації користувачі визначили "Точність/Надійність", на другому місці – "Своєчасність та Пунктуальність", на третьому – "Відповідність/Релевантність", на четвертому – "Доступність та Зрозумілість/Ясність" та на п'ятому – "Послідовність/Узгодженість та Зіставність/Порівнянність";

63% опитаних дали позитивну оцінку інформаційній підтримці з тематики опитування.

Більш детальна інформація про результати проведення анкетного опитування наводиться в повідомленні для користувачів, розміщеному на офіційному вебсайті Держстату в розділі "Анкетні опитування".

2.7. Ефективність, витрати та навантаження на респондентів

Держстат здійснює щорічну оцінку звітного навантаження на респондентів згідно з Методикою вимірювання звітного навантаження на респондентів, затвердженою наказом Держстату від 14 травня 2013 року № 149.

У цілому по Україні у 2021 році звітне навантаження на респондентів порівняно з 2020 роком за формою № 3-наука (річна) зменшилося на 45,33% за рахунок зменшення кількості респондентів.

За результатами анкетного опитування середні витрати часу на заповнення форми № 3-наука (річна) становили приблизно 3 години 49 хвилин та більшості з числа опитаних респондентів за формою № 3-наука (річна) (65%) було нескладно зрозуміти роз'яснення щодо її заповнення та зміст показників, підготувати інформацію та заповнити форму.

Індекс задоволеності респондентів за формою № 3-наука (річна) становив 82% (при середньому значенні цього показника по державних статистичних спостереженнях – 88%).

Для спрощення процедури подання респондентами форми ДСС № 3-наука (річна) з 2014 року передбачено подання електронного звіту. Відсоток звітування в електронному вигляді за цією формою у 2021 році становив 88,4 %.

2.8. Конфіденційність, прозорість та захист

Знеособлення постачальників даних, конфіденційність інформації, яку вони надають, та її використання тільки у статистичних цілях мають бути гарантовані. Органи державної статистики мають поширювати статистичні дані об'єктивно, професійно та прозоро.

Захист конфіденційної статистичної інформації є одним із основних принципів проведення ДСС.

Забезпечення конфіденційності статистичної інформації ДСС здійснювалось відповідно до вимог законів України "Про державну статистику", "Про інформацію", "Про доступ до публічної інформації" та міжнародних стандартів.

Для забезпечення встановлених національним і міжнародним

законодавством гарантій перед респондентами щодо забезпечення конфіденційності статистичної інформації отримана за результатами цього ДСС статистична інформація використовується виключно для статистичних цілей та надається користувачам у зведеному знеособленому вигляді.

При проведенні ДСС перевірка статистичної конфіденційності здійснюється для кожного статистичного показника (крім показників щодо кількості працівників/дослідників, задіяних у виконанні НДР, у розрахунку на 1000 осіб зайнятого населення (у віці 15–70 років), питомої ваги дослідників віком до 40 років у загальній кількості дослідників та кількості організацій, які здійснювали НДР).

Загроза розкриття первинних даних визначається за правилами порогового значення та індивідуального значення одиниці, встановленими Методологічними положеннями, у разі невиконання яких зведені підсумки не оприлюднюються.

Основними методами захисту розкриття первинних даних для агрегованих даних є неоприлюднення вразливого значення (первинне блокування) та блокування значень, за допомогою яких можна розрахувати вразливі значення, що були заблоковані на етапі первинного блокування (вторинне блокування), включаючи блокування значень взаємопов'язаних показників та беручи до уваги їх розрізи й агрегацію.

3. Заключна частина

У 2023 році спостереження буде переведено в Інтегровану систему статистичної інформації (ICSI), керовану метаданими, яка забезпечить автоматизацію та уніфікацію процесів збору, обробки й аналізу статистичної інформації, організацію зберігання та доступу до єдиного сховища даних статистичної інформації.

Крім того, з метою подальшого удосконалення методології проведення цього ДСС передбачається здійснити із залученням фахівців Міністерства освіти і науки експериментальні розрахунки показників щодо державних асигнувань на НДР (GBARD) відповідно до вимог Регламенту ЄС 2020/1197.